

Dopisi morajo biti frankirani, podpisani in opremljeni s štampiljko dotič. organizacije

Časopis prejemajo le člani strok. organizacij, ki so priključene Strok. komisiji za Slovenijo, in sicer brezplačno

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

V organizaciji je moč, kolikor moči — toliko pravice

— izhaja 25 v mesecu. —

Uredništvo in uprava: Ljubljana, pošto predal 290

Čekovni račun št. 13.562

Telefon interurban št. 3478

Rokopisi se ne vračajo.

Leto XXVII

V Ljubljani, dne 25. januarja 1940

Štev. 1

Pred ljubljanskim shodom

Interes, ki vlada med delavstvom in nameščenstvom ne samo v Ljubljani, temveč tudi v krajih najdaljnješe okolice za shod, ki ga sklicujejo vse svobodne delavske organizacije za 4. februar, kaže njegov izredni pomen.

Sicer je res, da bo shod obravnaval izključno le mezdn vprašanje v zvezi z nastalo draginjo, vendar dajejo okoliščine, v katerih danes živimo shodu prav poseben pomen. Ni tajnost, da so strokovne organizacije v akciji za zvišanje plač naletele na velike težave in mnogokrat na nerazumevanje baš od tiste strani, od koder bi ga smele najmanj pričakovati. Namen shoda je zbrati prav vse one sile, ki se še ne zavedajo tudi širšega pomena te akcije, jih okrepiti in privedi mezdna gibanja do zadovoljujočega rezultata.

Mi smo že opetovano pokazali sociološki sestav Slovenije, ki je najbolj izrazito proletarska dežela, kar jih skoro najdeš v Evropi. Kamorkoli se obrneš v tujino zaslediš vsaj nekaj domačih podjetnikov, čeravno prevladuje po svetu v prvi vrsti angleško-francoski kapital. Pri nas v Sloveniji bi pa lahko preštel domače podjetnike na prste.

Če pa pogledaš v naše časopise, zlasti dnevno, boš pa dobil vtis, kakor da smo Slovenci najmanj tako bogat narod kakor so n. pr. Finci, kjer prebiva na ozemlju, ki je večje kot Jugoslavija in Bolgarija skupaj, komaj 4 milijone ljudi, ki imajo na razpolago ogromno lesno in drugo bogastvo.

Mi smo pa prenatrpani v tej mali deželici, ki že davno pred vojno ni mogla prehraniti vsega prebivalstva in se je moral ves prirastek seliti po svetu. Vse boljše in donosnejše industrije te deželice so last tujcev, mi pa le njihovi boljši ali slabši uslužbenci.

Pri vsem tem pa zlepa ni naroda, tudi večjega od nas, ki bi imel bolj kapitalistično mentaliteto, kakor jo imamo mi.

Kako ponosni so mnogi slovenski starši, če jim je sin maturiral. Tem bolj, če je izvršil univerzo in bo nosil pred imenom pridevek — doktor. S kakim omalovaževanjem pa gledajo mnogi na strokovne šole in njih absolvente, kaj še na profesioniste in ostale kva-

lificirane in druge obrtne ali industrijske delavce.

Ročno delo, pa če je združeno s potrebo še tako velike bistrosti in preciznosti, vse to je za prav mnoge manj vreden posel. Prav iz te miselnosti izvira strahovita odtujitev izobraženstva od delovnega ljudstva sploh.

Razvoj sveta, zlasti v zadnjih letih, pa kaže čedalje bolj bankrot take miselnosti. Vsak dan jasnejše se vidi, da je za življenje narodov in borbi za njihov obstanek treba še vse kaj drugega, kakor tiste tipično neživljenjske šolske pameti.

Nočemo trditi, da bi bili inteligenčni sloji izključeni iz narodnega sodelovanja. Ne! Toda oni morajo spremeniti predvsem svojo gimnazijsko miselnost, da so, ne vemo od koga, postavljeni vodniki, ljudstvo pa izvrševalec njihove volje. Tako je rekel hrvatski inteligenci rajni Stjepan Radić. Za slovensko izobraženstvo bi bilo pa še pristaviti, da se mora najprvo odločiti, katera vloga je častnejša: ali organi-

zator in ekspert lastnega ljudstva, ali valpt tujega kapitala.

Če pridemo zopet k ljubljanskemu shodu, nam mora biti po teh razmotrivanjih njegova parola povsem jasna. Ljubljanski shod se bo vršil z geslom: **Zaščitimo delovno silo — naš edini kapital!**

Ta trenotek je ta naš edini kapital ogrožen po draginji, kateri ni dovoljno sledilo tudi povišanje plač. Shod naj zbere vse proletarske sile, jih osveži in ponovno usmeri k cilju; da morajo plače delavcev in nameščencev slediti tik za povišano draginjo in natančno do njene višine. Če so bile pa plače že pred draginjo prenizke tudi za današnje razmere, je pa treba usmeriti napore, da se plače povišajo več, kakor je poskočila draginja v vseh podjetjih, ki imajo konjunkturo.

Uverjeni, da bo shod revija naše disciplinirane sile, priporočamo vsem našim sodrugom in sodružicam, naj obveste o tem shodu vso svojo okolico.

Na svidenje v nedeljo 4. februarja ob 10. uri v dvorani hotela Miklič!

Pred vojno za petrolej?

Bivši prvi admiral angleške mornarice lord Fisher, ki je prvi spoznal važnost kurjenja z nafto na vojnih ladjah, je izrekel stavek: »Posest nad nafto, je vlada nad svetom!« Ni pa potreba, da bi vedeli ravno za ta citat angleškega lorda, kar sami lahko uganemo, da ima tisti, ki obvlada petrolejske izvire ogromne možnosti, on lahko po mili volji ustavi promet po suhem, v zraku in morju v vsaki državi, v vsakem delu sveta, kateremu noče prodati svoje nafte. Brez nafte se ne more vzdigniti noben aeroplan, brez nafte morajo vse vojne ladje ostati v pristaniščih in vsi avtomobili v garažah. Jasno je torej, da so se svetovni imperiji na vse moči prizadevali, da bi si zasigurali možnost neomejene preskrbe z nafto v mirnem in vojnem času. Pri tem svojem prizadevanju si niso ravno izbirali sredstev. Zgodovina zadnjih dvajset let nam nudi dovolj dokazov, da je petrolej važnejši od zla-

ta, da se je zanj prelilo že ogromno krvi.

V ozadju skoraj vseh vojn in vseh revolucij zadnjih 20 let je stala borba za oblast nad nafto, borba med ameriškim trustom Standard Oil Co. in Royal Dutch Schell Co., ki obvladata vso svetovno produkcijo petroleja, razen ruske. Prvi je ameriški, drugi pa je pod tesno kontrolo vlade angleškega imperija, tako, da ga lahko smatramo za angleško državno ustanovo. Ta trust ima na vesti vojno med Grčijo in Turčijo, vse belogardistične pohode proti Sovjetski Uniji, vojno med Bolivijo in Paragvajem v Južni Ameriki, pokolj dveh milijonov Armencev, skoraj dnevne revolucije v Južni Ameriki in Mehiki.

Petrolej je tako važna surovina, da še tako ogromen imperij brez nje ne pomeni nič. Zato je tudi razumljivo, da se razne imperialistične države niso in se ne bodo ustrašile prav nobenih sred-

stev, da pridejo v njegovo posest. Prav nič se ne motimo, če smatramo, kakor smo že zgoraj navedli za vzrok, skoraj vseh modernih vojn, borbo za petrolej, za to najvažnejšo pogonsko surovino.

O tem nas tudi potrdijo besede francoskega generalnega komisarja za preskrbo s tekočimi gorivi Henrija Bérengerja, ki je pisal predsedniku francoske vlade: »Kdor ima petrolej, ima tudi možnost kontrole nad morji s pomočjo nafte, kontrole v zraku in na zemlji s pomočjo bencina, kontrole nad celim svetom, s pomočjo surovine, ki je dragocenejša in vplivnejša kot zlato.«

Tako so se že tudi v začetku današnje vojne pojavljali glasovi, da se bo tudi današnja vojna spremenila v vojno za petrolej. O tem nas tudi potrjuje pisanje lista »Popolo d' Italia«, ki piše, »da se bo v kratkem začel položaj okrog Črnega morja in na Kavkazu slabšati in da prihajamo že v dobo, ko se je sedanja vojna prevrnila v vojno za posest petroleja.« Ravno tako pravi glasilo maršala Balba »Corriere Padanno«, »da se nahaja čista resnica glede dogodkov, ki se pripravljajo, na dnu petrolejskih vrelcev.« Ljubljanski »Slovenec« pa v svojem posebnem poročilu iz Londona še natančneje nakazuje, kako se naj bi ta borba za petrolej vršila, ko piše: »Nadaljnja faza vojaškega spopada z Rusijo predstavlja pristop zavezniških držav do Črnega morja. Akcija zaveznikov gre za tem, da bi se omogočili potrebni koraki za zavzetje petrolejskih vrelcev na Kavkazu. Nadalje bi se poskušale izkrcati zavezniške ladje tudi pri Odesi in bi od tod prodirale dalje v notranjost Ukrajine. Tej akciji pripisujejo angleški in francoski krogi veliko važnost, ker bi se z njo docela onemogočil izvoz petroleja po Donavi v Nemčijo.«

Te napovedi italijanskih listov in »Slovenca« se pa nanašajo le na potek dogodkov, ki se pripravljajo. Še mnogo bolj zanimive pa so informacije bukarešanskega dopisnika beograjskega »Vremena«, ki nam dajejo možnost, da tudi na dogodke, ki so že v teku gledamo v drugačni luči. Takole piše: »Današnja vojna v Finski predstavlja za Rusijo udarec, ki ga je zasnovala Anglija, da prepereči ali vsaj odloži prodiranje Sovjetov proti Indiji in Črnemu morju, kajti Indija je glavni cilj Sovjetov. Tisti, ki gospodarji nad Indijo, gospodarji nad vso Azijo, po čemer je že nekdanji stremela tudi carska Rusija. Lenin in Stalin sta s tem stremljenjem tudi nadaljevala, toda ne več z imperialističnim orožjem nasilne osvojitve, ampak z orožjem ideološke propagande. Vsa Azija, Indokina, Siam, Turkestan, Afganistan, predvsem pa Indija je kar preplavljena s komuni-

stično literaturo, komunistična doktrina ima med azijskim delavstvom ogromno privrženecov. Celo v indijski nacionalni stranki jih je precej. Posebno ugoden trenutek za rusko propagando pa je nastopil z današnjo vojno, Anglije proti Nemčiji. Rusija je sklenila z Nemčijo prijateljski pakt in dobila proste roke na Baltiku, kjer je vse uspelo v njeno zadovoljstvo, razen Finske, ki se je uprla. Brez dvoma je Rusija takoj razumela, da se za Finsko skriva Anglija, ki hoče zadržati čim dalje na severu, da bi mogla pripraviti udarec z juga.

Po mnenju vojaških strokovnjakov se odločilna bitka med obema frontama ne bo bila na zapadu, ampak nekje na vzhodu. Poskušali so s pomočjo Turčije ustvariti fronto na Balkanu, toda načrt je propadel v glavnem radi neomajne volje balkanskih držav, da obvarujejo svojo nevtralnost, dokler se da. V zvezi s tem načrtom je pa pomembno tudi bivanje generala Weyganda v Siriji, ki ima nalogo, da orga-

nizira ofenzivo proti ruskim petrolejskim vrelcem na Kavkazu. Ta ofenziva bi v slučaju, da bi uspela, imela velik pomen, kajti Kavkaz je postal v poslednjih letih središče zelo živahne industrije. Armenija in Azerbejdžan sta danes po količini druga največja proizvajalca v Sovjetski Uniji. Mesta Elizabetopol in Lenkanjan sta tekstilni središči. V Nuki je ena najvažnejših sovjetskih tovarnih svile, v Erivanu pa ogromna tovarna sintetičnega kavčuka.« Tako pravi »Vreme«.

Vse to pisanje navedenih listov je sicer bolj ali manj ugibanje. Ker se pa ta ugibanja ponavljajo v vseh svetovnih časopisih in ker vemo, da so se radi petroleja vršile že neštete vojne in spopadi in pa, ker brez petroleja moderna vojna sploh ni mogoča, smo mnenja, da so vsa ta poročila blizu resnici. S tem tudi zgube vsa zatrjevanja različnih politikov, da je današnja vojna nekaka križarska vojna proti nasilju, mnogo na svojem pomenu.

Nučin.

Strokovnim organizacijam prosto pot!

Par misli ob letnem obračunu

Že sam nastanek strokovnih organizacij daje jasne in vedno veljavne smernice za njih delovanje. Strokovne organizacije so nastale iz odpora vsega delavskega razreda proti gospodarskemu izkoriščanju in iz protesta proti ljudi nedostojnemu postopanju vladajočih plasti z delavskim razredom. To je njihova naloga, da skrbe za gospodarski in duhovni procvit svojega članstva in vsega delavskega razreda, da ta razred dvigajo v vseh ozirih.

Naše strokovne organizacije so te naloge vedno izpolnjevale in jih tudi danes izpolnjujejo z večjim navdušenjem in večjo doslednostjo kot kdaj doslej. V preteklem letu so n. pr. ob naraščajoči druginji vodile ogromno število mezdnih gibanj in so povsod — razen ene izjeme — dosegle za delavski razred velike uspehe in koristi. V preteklem letu so naše organizacije, kot prve v Sloveniji, začele tudi s širokim prosvetnim delom med svojim članstvom. Tudi to delo vidno napreduje in danes v Sloveniji ni več delavske naselbine, ki je naš predavatelj še ne bi obiskal. Toda to delo je že znano, o njem smo članstvo stalno obveščali v našem glasilu in v okrožnicah.

Povdariti in opozoriti je pa potreba še na morda najvažnejšo, najtežjo in zato najčastnejšo nalogo strokovnih organizacij, t. j. na pionirsko delo strokovnih organizacij, ki ga vrše s tem, da opozarjajo javnost in da širijo med delavstvom spoznanje, da ni in ne sme biti nujno, da bi večno trajal dosedanji način gospodarstva, ki nudi de-

lavstvu telesno in duhovno komaj toliko, da lahko životari, ne more pa živeti svobodnega in polnega življenja. Spoznanje, da sedanji sistem svobodnega individualističnega gospodarstva ni sposoben, da bi zadovoljil vse državljane, ampak, da bo morala v to babilonsko zmedo poseči javna oblast in narediti red z uvedbo načrtnega gospodarstva. Pa se bo kdo oglašil: saj to ne spada v resor strokovnih organizacij! Njim mora biti vseeno, ali vlada individualistično ali načrtno gospodarstvo. Naj bo nač tako ali tako gospodarstvo, je naloga strokovnih organizacij le ta, da v danih razmerah izbijejo za delavstvo čim več koristi. Kdor trdi kaj takega, se zelo moti. Če se strokovne organizacije še tako in tako trudijo, če so strokovni tajniki še tako delavni in izkušeni, ne morejo prav nič pomagati, če n. pr. tovarnar preneha z obratovanjem ali omeji obrat. Prav nič! In prav v zadnjih letih vedno iznova slišimo o selitvi industrije iz Slovenije, prav te dni krožijo celo vesti, da grozi nevarnost tudi naši najmočnejši industriji, tekstilni industriji. Strokovne organizacije pri vseh takih slučajih niso mogle in ne bodo mogle pomagati. Ko so se pa poglobile v vse te vzroke, so pa dognale, da vsi ti dogodki niso slučajni, ampak da so v medsebojni zvezi. In dokler ne bo odpravljen vzrok, ne bodo odpravljene posledice.

Še na drugo stvar so v preteklem letu opozarjale naše strokovne organizacije. Na to, da je delovna sila naš

edini kapital, ki ga je treba kar najbolj učinkovito zaščititi. Kar pogledjmo malo okrog sebe: naše poljedelstvo ne more zadostiti našim potrebam. Živež je treba torej uvažati. S čim ga naj plačamo, če ne z zaslužki naših delavcev? To nas pa zopet privede k našemu prejšnjemu opozorilu: **Izdelajte čimpreje za naše gospodarstvo načrt in ga brezobzirno uresničite!**

Delavski razred, tudi njegov neorganizirani del, zna te napore strokovnih organizacij ceniti in jim zaupa, ker tega njegovega zaupanja nikdar niso zlorabljal. **To zaupanje delavstva v razredne strokovne organizacije je dejstvo in to že dostikrat izpričano dejstvo.** Zato so naše strokovne organizacije v preteklem letu, v katerem so bile odstranjene iz vodstva vseh delavstvu namenjenih ustanov s tako doslednostjo in s tako moralno silo stavile zahtevo po popravilu te krivice. Zavedale so se, da je ta njihova zahteva obenem zahteva vsega slovenskega delavstva. V preteklem letu ta naša zahteva ni prodrila, vemo pa, da bo prodrila, ker mora prodrati, če hočemo, da se bo tudi delavstvo čutilo kot enakopraven faktor v javnem življenju.

H koncu še par besed o idejnih temeljih naših organizacij, iz katerih tudi vse njihovo delovanje izhaja. Temeljna stebra naših organizacij, ki garantirata, da bo njihovo delo tudi v naprej uspešno in za delavstvo koristno sta: samostojnost in razrednost. Če to malo natančneje povemo: naše organizacije so se vedno zavedale, da so instrument delavskega razreda. Zato se tudi nikdar ne morejo udinjati nikaki politični stranki, ampak morajo samostojno in dosledno zagovarjati koristi delavskega razreda. Od tega jih ne morejo odvrniti nobena meglena filozofiranja, nikaka »taktika«, nikaki trenutni interesi, ki so lahko merodajni za politična gibanja.

Služba delavskemu razredu — to je geslo naših strokovnih organizacij.

Vsako drugačno postopanje bi bilo le demagogija, hinavščina in žonglerstvo.

NAMENI S FINSKO

V zadnjem času so na Norveškem postali nekoliko nezaupljivi nasproti angleški in francoski politiki v pogledu Finske. »Arbeiter Bladed«, ki velja za glasilo vlade, naglašava namreč v svojem uvodniku, da bosta Norveška in Švedska v resnici skrbeli za to, da bosta ostali nevtralni na vse strani. Zaman so pozivi angleškega tiska, naj se obe državi priključita Finski v borbi proti Sovjetski Rusiji. Velika Britanija bi namreč v takem primeru v resnici lahko zaokrenila skandinavsko borbo proti Sovjetom na jug ter tako ustvarila novo fronto proti Nemčiji, ki bi šla njej v račun.

Strokovni vestnik

Splošna delavska strokovna zveza je položila svoj letni obračun

Pretečeno nedeljo, dne 21. januarja se je vršila seja centralnega upravnega odbora (plenuma) SDSZ, na kateri je bil položen obračun o delovanju SDSZ v preteklem letu in vsestransko premotren položaj, v katerem se SDSZ in ves strokovni pokret trenutno nahaja.

Središče in izhodišče za vse debate je tvorilo poročilo centralnega tajnika s. Jakomina, iz katerega povzemamo sledeče misli in podatke:

Splošne politične prilike so močno vplivale tudi na število članstva organizacije. Tako so n. pr. Stojadinovičeve volitve in preložitve zaupniških volitev povzročile občuten padeč članstva, posebno še, ker je izgledalo, da bo prišlo do nasilnega razpusta naših organizacij. Bali smo se, da bo Jugoraso v prevzem Delavske zbornice in ponovno prelaganje volitev padanje članstva še pospešilo. Zgodilo se je pa baš nasprotno: odpor proti postopanju v Delavski zbornici, še bolj pa Jugoraso poraz pri volitvah obratnih zaupnikov je imel ravno nasprotni efekt, kot smo ga pričakovali; število članstva je zopet naraslo. Odpadle so le pleve, mesto njih smo pa dobili nove, zavedne člane.

Posebno poglavje pa tvori **tekstilno delavstvo**. Centrala je podvzela posebno akcijo za oživljenje organizacije med njim. V ta namen je dala tiskati posebne letake, ki jih je sistematično razdelila med tekstilce. Vršili so se tudi razgovori in sestanki po posameznih tovarnah v tekstilnih centrih, toda vse to pri-

zadevanje do danes, razen par izjem, ni še prineslo vidnih uspehov.

Kljub, za svoboden strokovni pokret tako težkim prilikam, je SDSZ v preteklem letu storila svojo dolžnost. Na vse možne načine in z vsemi sredstvi se je vedno in povsod borila za izboljšanje položaja delavstva. To nam najbolje prikazuje izvleček iz pregleda o mezd-nih gibanjih v preteklem letu in rezultati, ki jih je pri tem dosegla.

V **tekstilni industriji** je, kot smo že naglasili, velik križ. Zato splošno gibanje v tej stroki ni imelo uspeha. Spričo draginje je SDSZ pokrenila akcije le v podjetjih, kjer obstoji organizacija. Nekateri podjetniki so na poziv zveze tekstilnih delodajalcev prostovoljno zvišali mezde za 10 odst. Akcije so pokrenjene:

Pri Mautnerju v Litiji za nadaljnji povišek. Podjetje povišek odklanja. Isti slučaj je v Sv. Pavlu. Pri Eiferju v Ljubljani smo z zahtevo po ponovnem 10 odst. dodatku uspeli. Mezdé so se torej zvišale za 20 odst. Tudi v **tovarni motvoza in platna, Grosuplje**, je gibanje za zvišanje mezd v teku, ker 10 odst. povišek ne odgovarja dejanskemu stanju draginje. — Pri »Zora«, Maribor, je dosežen 10 odst. povišek. Gibanje za povišek po tovarnah v Kranju je v teku.

Kemična, steklarska in keramična industrija. V kemični tovarni v Hrastniku gibanje za uvedbo plačanih dopustov še ni rešeno. Dosežen pa je povišek plač z 0.50 na uro. V kemični

Bistvo strokovnih organizacij

Način delovanja delavskih strokovnih organizacij ni vedno enak. Če se organizacije številčno dvignejo in tudi kvalitativno okrepe, se celoten sindikalni živelj dvigne na višjo stopnjo. Zgodovina delavskega gibanja nam sama daje dovolj dokazov za to.

Cilji delavskega strokovnega (razrednega) gibanja pa ostajajo neizpremenjeni. Kakršne so postavili naši predniki, taki so še danes: **osvoboditev delavskega razreda iz meznega suženjstva; izboljšanje njegove eksistence in njegov dvig v višji moralni položaj po čimkrajši poti.**

Po svoji moči in sposobnosti, po svojem položaju v socialnem in gospodarskem življenju menjajo svobodne delavske strokovne organizacije svoje delovanje in taktiko. Ta elementarna resnica nam razlaga najrazličnejše razvojne faze delavskega gibanja, katere so prvotno obstojale skoraj izključno iz zahtev, a postopoma prehajale v periode konstruktivnega delovanja delavskih strokovnih organizacij.

Kakor vsaka druga sila, ki si hoče v družbi zasigurati čim trdnejše pozicije,

ki se hoče sploh uveljaviti, se mora tudi delavsko strokovno gibanje prilagoditi **ne samo danim okoliščinam**, ampak tudi **danim potrebam delavcev, ter vkljub temu ohraniti zvestobo svojim osnovnim namenom in nalogam.** Kjer se delavsko strokovno gibanje skuša uveljaviti s kakršnimi koli šablonskimi recepti, je s tem že kar v naprej obsojeno v propast. Ono mora točno slediti impulsu socialnega življenja, ker je izraz živeče delovne sile, je v neprestanem gibanju.

Zatorej bistvo svobodnih delavskih strokovnih organizacij je in ostane: zahteva po socialnih pravicah delavstva; zaščita že pridobljenih pravic delavstva. Po logiki doslednosti mora v današnji družbi zahtevam slediti boj, napadu na pravice delavstva mora slediti obramba. Zato morajo biti svobodne delavske strokovne organizacije nerazdružljivo povezane z delavstvom, četudi ga še niso uspele organizacijsko zajeti. V tem je temelj in hrbenica delavskih strokovnih organizacij, je njihov življenjski vir, brez katerega bi morale prej ali slej usahnuti.

tovarni v Mostah so bile mezde povečane s kolektivno pogodbo za 20 odst. Draginjska doklada, dosežena s ponovnim gibanjem znaša 25 din na teden. Delavci tovarne za duših v Rušah so tudi imeli dve gibanji. Uspeh prvega: povišek na uro od 0.30—0.50 din. Druga: 21 odst. draginjska doklada. **Semperit, Kranj**, je povišal radi draginje za 12 odst., **Jugotania, Sevnica**, pa za 0.50 din na uro in pa božične nagrade v znesku 250—400 din. V **hrastniški steklarni** so bile v prvem gibanju povišane plače zunanijm delavcem, v drugem pa vsem za 10—20 odst. **Steklarna Sv. Križ pri Rog. Slatinji** je vrnila delavstvu pred leti vzetih 5 odst. in povišala plače za 10—15 odst. V **steklarni, Paračin**, je gibanje za zvišanje plač, pa še ni poročila. Prvo gibanje v **keramični tovarni v Libojah** je prineslo delno povišanje plač in izvajanje kol. pogodbe, drugo še ni zaključeno.

Industrija papirja, lepenke in lesovine; Združene papirnice Vevče, Goričane, Medvode so povišale mezde za 10 odst. in pregrupirale delavce v višje kategorije. V **Sladkem vrhu** smo dosegli 5—6 odst. zvišanje plač in 5—12 odst. zvišanje premij. Draginjsko gibanje je v teku. V tovarni lepenke, **Prevalje**, je dosežen 17 odstotni povišek, pri **Bornu v Trzihu** 11 odst. — O gibanju pri podjetju **Čas Franc, Prevalje**, še nimamo poročil.

Čevlarska in usnjarska stroka; Čevlarski pomočniki v Ljubljani so dosegli v maju kolektivno pogodbo, v decembru pa 15 odst. povišanje plač. Pri **»Indus«, tov. usnja, Ljubljana**, in **tovarna usnja Pirich, Ptuj**, sta gibanja še v teku.

Pivovarna »Union«, Ljubljana: Prvo gibanje poleti se je končalo z 4 mesečno sezijsko doklado od din 50—330 mesečno. Drugo draginjsko gibanje: 12—27 odst. zvišanje plač.

Mezdna gibanja so se torej vršila v okviru 30 podjetij in v vseh ljubljanskih čevlarskih delavcev. Gibanja so obsegala ca. 7000 delavcev, za ca. 5000 delavcev so končana z 10 do 21 odst. poviška, za ca. 2000 delavcev so še v teku. Da rezultati niso boljši, je kriva največ neorganiziranost delavstva.

Posebno važnost je pa polagala centrala na to, da je bila s svojim članstvom v stalnih stikih. Sestankov, zborovanj, sej in konferenc s sodelovanjem zastopnika centrale je bilo lani čez 100. To delo je bilo napram l. 1938 potrojeno.

Poleg tega pa je SDSZ začela še s **prosvetnim delom**, ki ima poleg glavnega, t. j. izobraževanja delavstva, tudi namen, da vzpostavlja čim tesnejše stike članstva s centralo. V dveh mesecih se je vršilo 30 predavanj, pri katerih je bilo skupno 1720 poslušalcev. Vsekakor lep uspeh! Natančnejša poročila o tem delovanju pa prinašamo v rubriki »Prosveta in razvedrilo«.

Ti pogosti in stalni stiki pa so dvignili moralno, pravilno ideološko usmerjenost med članstvom, duhovno enotnost in pravilno ocenjevanje položaja, ter popolno skladnost med vodstvi podružnic in centrale pri akciji in taktiki.

Uspehi so se pokazali že pri **volitvah obratnih zaupnikov**, pri katerih so, kakor je znano, organizacije v sklopu Strokovne komisije odnesle sijajno zmago. 166 zaupnikov SDSZ v

48 obratih predstavlja nad 8000 delavcev.

SDSZ je tudi v odlični meri sodelovala v boju za vzpostavitev normalnega in zakonitega stanja v delavskih samoupravnih ustanovah.

Te borbe pa ni vodila radi teh ustanov kot takih, pač pa za to, da bodo te ustanove last vseh delavcev, zlasti svobodnih organizacij, ne pa orodje neke namišljene delavske organizacije, za rušenje pravih delavskih strokovnih organizacij. Delavske socialne ustanove, katere delavstvo samo s svojim denarjem vzdržuje, morajo biti izključno v njih službi, zlasti pa instrument delavskih svobodnih strokovnih organizacij pri delu za prosveto in pravo vzgojo delavstva ter izboljšanju njih težkega položaja.

Prej ali slej bodo volitve v Delavsko zbornico in bodo takrat zmagale naše strokovne organizacije. Tedaj bo Delavska zbornica drugačna, kakor je sedaj in tudi drugačna kakor je bila prej.

Delegati, ki so se zbrali polnoštevilno, so vzeli poročilo soglasno na znanje. Podrobnosti o drugih, organizacije se tikajočih vprašanj, bomo prinesli mogoče pozneje. Za danes bi podčrtali le to, da so sodrugi, ki delujejo že četrtno in več stoletja v razrednem delavskem pokretu, soglasno izjavili, da SDSZ ni bila še nikoli na tako visoki stopnji njeno članstvo še nikoli tako ideološko enotno in disciplinirano, njeno vodstvo še nikdar tako vredno zaupanja članov, kot danes. Z odobravanjem so bili sprejeti tudi sledeči

s k l e p i :

Centralni upravni odbor (plenium) SDSZJ je na svoji seji dne 21. januarja 1940, po podanih poročilih izvršnega odbora in nadzorstva, temeljito razpravljal o zvezinem delu v pretečenem letu, o vseh organizacijskih in socialno političnih problemih, kakor tudi o težkem gospodarskem in socialnem položaju delavstva, ter ugotovil in sklenil:

1. Soglasno odobrava vsa poročila izvršnega odbora in nadzorstva o zvezinem delu v letu 1939, kakor tudi vse ukrepe in sklepe.

Zveza je tudi v pretečenem letu kljub izrednim težkim razmeram pokazala žilavo vztrajnost in aktivnost pri vsem mnogostranskem organizacijskem delu in akcijah za izboljšanje položaja članstvu in delavstva sploh.

Popolna skladnost med vodstvom centrale in podružnicami pri akciji in taktiki, kakor pri vsem organizatoričnem delu, pa je dvignilo moralno, pravilno ideološko usmerjenost, duhovno enotnost in borbenost, kar je omogočilo, da so bili vsi napadi na naš pokret odbiti. — Konstatira, da je delavstvo te napore zveze pravilno ocenilo, kar kažejo vedno večji pristopi v zvezino članstvo.

2. Centralni upravni odbor, odnosno zveza, si stavlja tudi za bodoče kot glavno nalogo storiti vse, da se izboljša težki gospodarski in socialni položaj delavstva. Zato bo zastavila v akcijah vse svoje sile da se:

a) zaščiti delovne sile pred izkoriščanjem s tako visokim povišanjem plač, da bo mogoča eksistenca delavstva in njihovih družin. Delavke naj bodo za enako delo, enako plačane;

b) izpremeni uredbo o minimalnih mezdah z določitvijo takih minimalnih mezd, s katerimi bo mogoče kriti stroške za preživljanje, zlasti

pa omogoči popolna svoboda mezdne akcije in stavke;

c) uredi delovni odnosi po vseh podjetjih s kolektivnimi pogodbami;

d) uvede za vse delavce letne plačane dopuste;

e) vzpostavi zakonitost in red v vseh delavskih socialnih ustanovah z izvedbo svobodnih, tajnih in proporcijnih volitev;

f) striktno izvaja in izpopolni socialna zaščitna zakonodaja;

g) ukine uslužbenški davek na vse mesečne plače izpod din 1000, oziroma tedenske zaslužke izpod din 250.

3. Plenium odobrava smer strokovnih glasil »Delavec« in »Ljudski glas«, ter poziva članstvo k čim intenzivnejšemu sodelovanju z dopisi, poročili in sličnimi sestavki.

4. Za čim uspešnejše izvajanje gornjih nalog pa je nujno potrebna organizacijska moč in sodelovanje vsega delavstva v organizaciji. — Zato se bo zveza borila: za svobodo združevanja (organiziranja), zborovanja in tiska.

Izpolnila svoje delovanje pri organiziranju in agitaciji s sodobnimi metodami, zlasti pa vzgajala članstvo s predavanji, tečaji in strokovnimi šolami.

Strogo se bo čuvalo načelo, da mora biti strokovna organizacija neodvisna od vseh političnih strank.

Pri vseh strokovnih akcijah, ki jih vodi zveza se ima članstvo pokoravati in ravnati izključno po sklepkih in navodilih svojih strokovnih forumov.

Vse članstvo zveze pozivamo, da pri tem začrtanem delu najaktivnejše sodeluje, zlasti pa pritegne v organizacijo vse neorganizirane. Splošna delavska strokovna zveza mora postati velika sila in moč, ki bo povedla delavstvo do novih zmag.

Plenium pomeni začetek nove boljše dobe ne le v SDSZJ sami, ampak v vsem našem strokovnem pokretu. Po tej poti naprej!

V vsak obrat naše zaupnike!

Samo še par dni, do konca tega meseca, je čas za vlaganje volivnih odborov za volitve obratnih zaupnikov. Vsak naš član, vsak zaveden delavec gotovo ve, kakšne važnosti je za vsak obrat, za vsako tovarno, da v njej delavstvo zastopajo zavedni delavci.

Tej zavesti vsega delavskega razreda, da so obratni zaupniki le orodje delavstva, da morajo vselej in povsod se boriti le za koristi delavstva, neoziraje se ne na desno, ne na levo, se mora tudi naša organizacija zahvaliti, da je še pri vseh volitvah obratnih zaupnikov odločno zmagala.

Zmagati mora in bo zmagala tudi letos! Ta zmaga bo tudi najboljši odgovor na lanske »volitve«.

Zavedati se pa moramo tudi, da bodo zaupniki svoje naloge lahko vršili le, če jih bo podpirala močna organizacija. Zato izkoristite volitve tudi za agitacijo med še ne organiziranimi delavci. S tem opravljate koristno delo zase in za ves delavski razred.

Opozarjamo še na stališče Inspekcije dela, naj se v obratih, kjer je zaposlenih manj kot 10 delavcev, volitve ne vršijo. Mi se s tem

ukrepom popolnoma strinjamo, ker so se ravno na račun malih obratov vršile pri lanskih volitvah stvari, za katere bi mislili, da med poštenim delavstvom niso mogoče.

Pozivamo vse sodruge, da do konca januarja prijavijo volilne odbore, ki naj zahtevajo od svoje organizacije, da jim pošlje potreben volilni material. Volitve naj pa izvrše čimprej je mogoče. O rezultatih volitvah naj takoj poročajo na Strokovno komisijo.

Sezonsko delavstvo in javna borza dela

Leta 1938 je bilo z novo uredbo o preskrbovanju nezaposlenih delavcev sezonsko delavstvo v naši državi izključeno od podpor javnih borz dela. Uredba ga pa ni osvobodila plačevanja prispevkov v to ustanovo. Zato je prizadeto delavstvo upravičeno smatralo, da mu je s tem prizadejana velika krivica, kar je tudi v resnici bilo.

Naša Zveza (Sgrj) kot poklicna organizacija tega delavstva se je mnogo prizadevala, da bi sezonskemu delavstvu vrnila pravice, ki jih je preje imelo. Na nešteti sestankih in zborovanjih, v številnih resolucijah je delavstvo izražalo svoje ogorčenje in protest proti temu ukrepu. Tudi ostale svobodne delavske strokovne organizacije so zahtevale, da naj tisti, ki so to zakrivali nad sezonskim delavstvom, poskrbe, da bo ono zopet izenačeno z ostalim delavstvom glede pomoči od javnih borz dela v nezaposlenosti.

Organizacija Jugorasa, katera je medtem vabila delavce v svoj sklop, ni izkoristila svoje oblasti v to, da bi sezonsko delavstvo prišlo spet do podpor v nezaposlenosti.

Tako je sezonsko delavstvo lansko zimo preživelo v največji bedi in pomanjkanju. Družine teh delavcev niso skozi 4—5 mesecev prejele nobenih sredstev za preživljanje. Sicer vemo, da je naš delavec čudovito vztrajen in skromen, kakor smo to večkrat čitali o Abesincin, ali tudi najskromnejši želodec mora vendarle od časa do časa nekaj dobiti. In tudi za najsocialnejšega hišnega gospodarja ni revščina nobeno plačilno sredstvo. Tu so žene naših sezoncev pač daleč prekosile sodružico Stupanovo v umetnijih cenene prehrane.

Tudi del letošnje zime je bilo sezonsko delavstvo brez podpor. Od 15. januarja t. l. dalje je ljubljanska javna borza dela pričela izplačevati te podpore tudi sezoncem. A samo polovico, kot »izredne podpore na račun rednih podpor«. Ostalo polovico dobe sezonci izplačano po 15. marcu t. l., če bodo še brez posla.

Sezonski delavci naj se prijavljajo na urade javnih borz dela in na občine, kjer pač kdo stanuje, zaradi nakazila podpore. Prijave se izvršujejo na podlagi novih poslovnih knjižic. Kdor te knjižice še nima, naj zahteva posebno potrdilo tam kjer je vložil prošnjo za zamenjavo poslovne knjižice.

S tem je vrnjeno sezonskim delavcem šele en del prejšnjih pravic. Treba je nadaljevati boj še za ostalo. To pa bo mogoče le v organizirani skupnosti vseh prizadetih. Zato — vsi v

svobodne delavske strokovne organizacije, kamor kdo po svoji stroki spada.

Zahteve stavbnega delavstva Slovenije

Stavbno delavstvo leze vedno bolj v neznosne razmere. Cene življenjskih potrebščin stalno naraščajo a plače so ostale, kakor jih predvideva kolektivna pogodba iz l. 1938.

Že doslej smo s pičlimi mezdami in zaradi občutne zimske nezaposlenosti zelo težko izhajali. Najhujše je še pred nami. Najnujnejše življenjske potrebščine se stalno dražijo, tako moka, mast, meso, obleka, obutev in kurivo; krompir, ki je bil vedno vsakdanja hrana delavstva, se je podražil za celih 100 odst. Razen tega pa še obstoja nevarnost, da se podražijo stanovanja, katera so ob dandanašnjih plačah že itak predraga.

Kako bomo prebili bodočo zimo nas upravičeno skrbi, ker mezde ne odgovarjajo več današnji draginji. Ko bomo nezaposleni, kar je neizogibno, ne bomo imeli pravice do podpore pri Borzi dela, ker do te imamo pravico le, če je kdo tako nesrečen, da že pred petnajstim novembrom izgubi delo. Najbolj so pa prizadeti oni, ki so bili poklicani med najbolj razvito sezono na orožne vaje, nekateri celo po dvakrat in so podporo pri Borzi dela medtem izčrpali. Kaj bo z njimi, nastaja zelo resno vprašanje. Zato upravičeno zahtevamo potome naše organizacije zvišanje plač, kolikor so se povišale cene življenjskih potrebščin. Zahtevamo izdatne podpore pri Borzi dela tudi v tem času zimske nezaposlenosti za vso stavbno delavstvo.

Naše svobodne strokovne organizacije zahtevajo povišanje plač za vso delavstvo in ramedenstvo. Temu splošno koristnemu gibanju se bomo stavbni delavci pridružili in se solidarno borili za večji kos kruha, za človeka dostojno življenje.

Da bomo lažje uspeli v tej borbi, je naša dolžnost — vsi v našo organizacijo SGRJ.

Tudi stavbni delavci se bomo protidraginjskega zborovanja, ki ga sklicujejo za 4. februarja naše strokovne organizacije, strinjeno ideležili. Že danes je dolžnost vsakega, da to zborovanje povsod propagira.

Stavbni delavec.

Rudarska stroka

Bodimo dosledni!

V teku raznih akcij strokovnih organizacij ob priliki zadnjih mezdnih gibanj, se je pokazalo, da si še v pogledu tarifne politike nismo pravilno na jasnem celo tisti, od katerih bi se moglo to zahtevati, ako hočemo dosledni biti v nalogi, ki nam jo narekujejo gospodarsko socialni interesi delavskega razreda. Če se namreč nekdo postavlja na stališče, da je treba v takih slučajih akcijo generalizirati, to se pravi, iz enega mesta izvesti mezdno gibanje za delavstvo vseh strok industrije v enakih odstotkih povišanja, temu je treba povedati, da stvari praktično ne razume. Že v vseh podjetjih ene in iste stroke je to nemogoče in še manj za vse stroke. Ja, če bi se dalo izvesti

splošno povišanje mezd ene stroke z najvišjim odstotkom po primeru podjetja z najvišjimi mezdami, potem bi imelo to svoj pomen, drugače pa ne. Zakaj tu ne odločajo samo zahteve delavstva, temveč tudi gospodarski moment podjetja in socialno politično stanje v državi. Zagovarjati enakost pri povišanju mezd za vse delavstvo pri sedanjih različnih mezdah, se pravi zagovarjati nesmisel. Tarifna politika strokovnih organizacij se mora opirati predvsem na moč in borbenost svojih članov, na gospodarsko strukturo dotične industrijske panoge in na splošne socialno politične činitelje v državi. Vsako drugačno postopanje lahko dovede do težkih porazov delavstva.

Na drugi strani pa je še nekdo drugi, ki lahko jako vpliva na vsako mezdno akcijo, bodisi koristno ali škodljivo. Ta drugi je javno mnenje, katerega ustvarja časopisje. Časopisje kot ustvaritelj javnega mnenja, bi moralo stvari prednašati tako, kot so v resnici. Te ga pa dandanes časopisje ne vrši. Če tega meščansko časopisje ne vrši, nas ne zadene krivda, ker mi za njegovo vsebino ne odgovarjamo. Toda kar se pa tiče našega delavskega časopisja, pa moramo že biti toliko načelno dosledni, da bomo v njem pisali resnico, pa če tudi ni to vsakemu prav. Ker kaj pomaga to, če nekdo napiše v delavski list, draginja se je povečala za 30—50 odst., če pa strokovničar pri pogajanjih za zeleno mizo tega dokazati ne more. Istotako prav nič ne koristi v mezdni akciji, če nekdo napiše v delavski list, to le in to le podjetje je prostovoljno povišalo mezde svojemu delavstvu za 10—25 odst., če zraven ne napiše, kakšne so bile mezde delavstva pri tem podjetju pred povišanjem. Zakaj če povemo eno, moramo povedati tudi drugo.

Govori in piše se o raznih indeksih. Izgleda, kakor da bi imel že vsak tajnik svoj poseben indeks za svojo stroko, čeprav so želodci delavstva vseh strok menda enaki. — In zopet pride nekdo, ki pravi: vsi indeksi so lari fari in nič drugega kakor obmana za delavstvo. Res je, da na žalost naša socialna zakonodaja še ne pozna enotnega indeksa, ki bi služil za podlago količine in cen življenjskih potrebščin, ki jih rabi delavec za preživljanje sebe in svoje družine. In vendar nekaj enotnega bi moralo biti, kar bi služilo za osnovo kot merilo. Pri tem se pa ne sme pozabiti, da se še tisti indeksi, ki se vodijo, ločijo v idealne in realne. Prve izdaja Delavska zbornica v Zagrebu in razne strokovne centrale, drugega pa Narodna banka v Beogradu. Brez dvoma je, da je prvi boljši od drugega, toda njegovo uveljavljenje za določitev delavskih mezd je pri nas radi splošne socialne zaostalosti delavstva in pa ne temu odgovarajočega razvoja industrije točasno še nemogoče. Vendar kot merilo za dvig ali padec draginje se pa da uporabiti indeks Narodne banke v Beogradu, vzeto cene v malo prodaji za Slovenijo v Ljubljani. Na tej podlagi se da marsikaj doseči v prid delavstva, če so predpogoji za to dani.

J. Arh.

**Delavski tisk
je tvoj vodnik!**

DE LAVKA

Zaščita žene-delavke v naši socialni zakonodaji

Zaščita morale

Mnoge države imajo med ostalo zaščitno zakonodajo razne odredbe za ohranjanje morale med delavci obojega spola. Pred vsem pa naj bi imele te odredbe namen zaščititi ženo. Tako obstojajo posebni predpisi, ki prepovedujejo delo ženam po raznih beznicah in pivnicah, zlasti vojaških (nekateri ameriške države, Nemčija, Madžarska), drugi zopet hočejo zaščititi čistost rase in prepovedujejo ženam, oz. možem ene rase službo pri delodajalcih, oz. delodajalkah druge rase (Kanada, Nemčija), nato prepovedujejo predpisi nekaterih drugih držav ženam delo v raznih bolj spolzkih obratih, kot n. pr. kolporterstvo manj vrednih spisov (Španija, Francija, Mehika) in drugo. Ne da bi se podrobneje spuščale v posamezne odredbe, ki jih lahko enostavno imenujemo prepoved nekaterih del ženam, se moramo pred vsem vprašati, če je taka zaščita pred nemoralno res potrebna samo za žene!

V naši zakonodaji takih prepovedi nimamo. Pač pa imamo posebne predpise, ki nalagajo podjetnikom in obrtnikom dolžnost skrbeti, »da se vzdržuje v prostorih podjetja red in npravnost.« »Tvormiške zgradbe pa, kjer delavci obdujejo, morajo imeti prostore, kjer se delavci lahko umivajo in obdujejo, in sicer posebne za moške in posebne za ženske.« Enako je dolžan delodajalec dati delavcu, ki prebiva z njim v istem gospodinjstvu, morali primerne prostore za stanovanje. Na drugi strani pa sta delavec, delavka upravičena brez odpovedi zapustiti službo, če službodajalec teh svojih dolžnosti ne izpolnjuje, ali če se on sam ali član njegove rodbine pregreši »s prekoračenjem morale«.

Torej kaj ostane delavki, če se delodajalec zoper predpise o morali pregreši? Službo lahko zapusti, in? Kako je z moralo brezposelnih žen, kako z moralo onih, ki prihajajo z dežele iskat v mesto službo, kako z onimi, ki so bile otroci predmestnih barak, neznosne bede? V »Gospodinjstvi pomočnici« (št. 12, l. 1939) čitamo v nekem članku tole: »Število maloletnih, ki prihajajo v mesto, z malo vsoto denarja ali celo brez njega vedno bolj narašča. Že v prvih dneh so v skrbeh in obupane, če ne bodo dobile službe. In ne vedo kam? — Vprašamo — ali bomo tudi te prepustili same sebi, kot stotine drugih, ki so prišle nepokvarjene v mesto in so radi malomarnosti in

strankarske zagrizenosti poklicanih postale narodu v sramoto in občinam v breme? — Ko smo prosili zanje, se nam je reklo, da jim ni za pomagati. Ker to je »patološko« prirojeno in da nikdar ne bodo boljše. Ali je bilo prav, da se jih je pustilo propasti. Nujno potrebno je, da se jih že začetkom obvaruje pred padcem. Menimo, da je za nekateri »patološko« in jim je prirojeno, da so ozkosrčni in kratkovidni, da gledajo z višine skozi strankarska očala in na simpatije, vse drugo je zanje manjvredno, ki ni vredno zanimanja. Imamo več kot dovolj otroških zavetišč. Za doraščajoča dekleta, ki prihajajo v mesto službe iskat, pa nimamo ničesar.« Čeprav nemara ne bo popolnoma točno, da imamo preveč otroških zavetišč, je nedvomno res, da za doraščajoča in odrasla brezposelna dekleta nimamo ničesar in, da kaže minimalna mezda zaposleni delavki pot v prostitucijo. Edini pogoj za ohranjanje morale je zdravo in vsaj malouudobno stanovanje. Cesta in pomanjkanje pa vir vsega zla.

PAPIRNIČARKE NAM PIŠEJO

Nisem imela še prilike, oziroma poguma, da bi se že preje kaj oglasila, čeprav se mi je že večkrat preje porodila želja, da bi kaj napisala v naš delavski list. Toda razmere, v katerih se delavci nahajamo, te prisilijo, da tudi ti odpreš usta, da tudi sam stopiš med množico, ki trpi s teboj vred, ki se bori za svoj obstanek.

Sem delavka papirnice, sužnja stroja, ki je nenasiten, ki vedno požira in bruha, ki mi krade moja najlepša leta mladosti, ki mi pije mlado kri. A to ne samo meni, še mnogo sotrpinov in sotrpink je z menoj, ki nimajo poguma, da bi zahtevali boljši košček kruha, ki ga niso enkrat, temveč že nešteto krat s svojimi krvavimi, žuljavimi rokami prislužili.

Mlada sem še, komaj 19 let imam, a imam za seboj že 3 leta trdega dela, tri leta, ki niso bila brez razočaranj, ki jih nikoli ne zmanjka. Še ne pozabiš na prvo, že se rodi drugo, tretje... tako gre z dneva v dan in ne veš čemu živiš. Štirinajst dni delaš, čakaš plačila, ko ga dobiš, pa spet ne veš, kako bi ga obrnila, da ti ne bi zmanjkalo za najnujnejše. In kdo je temu kriv? Delodajalec? Seveda tudi on, deloma pa delavec sam. Ne zavedamo se še vsi tega, da si bomo morali ustvariti sami bodočnost, ki bo boljša od sedanjosti. Zato delavec in tudi ti delavka, organiziraj se! Stopimo v skupen boj z našimi sodrugji, ker eden ne pomeni nič, a vsi pomenimo vse. Bodimo pripravljene na vse.

Z geslom: za pošteno delo, zahtevamo pošteno plačilo, zahtevajmo to, kar nam gre!

TUDI PTUJSKE DELAVKE SE PREBUJAJO

V podjetju Josipina Reinhard, izvoz perutnine, so zaposlene večinoma delavke. V pod-

jetju obstojata dve strokovni organizaciji: podružnica naše SDSZJ in Jugoras, ki je pa lastnikom podjetja, kakor se zdi bolj pri srcu, kot naša svobodna strokovna organizacija (že vedo zakaj), kar se vidi tudi iz tega, da smo ob nastopajoči draginji koncem novembra preteklega leta le z veliko mujo dosegli za članice SDSZJ povišek za din 0.30 na uro, medtem, ko so članice ZZD imele menda po nekem prednostnem dogovoru že preje zvišane prejemke. Pričetkom t. l. je bil pa vsem delavkam vsak draginjski povišek ukinjen.

Podružnica Splošne delavske strokovne zveze v Ptujju je zato naslovila na podjetje spomenico, v kateri apelira na podjetje, naj prizna svojim delavkam primerno povišanje mezd v sorazmerju z povišanjem cen vseh življenjskih potrebščin. To svojo prošnjo in zahtevo utemeljuje s sledečimi ugotovitvami:

1. Življenjske potrebščine so se podražile v zadnjem času povprečno že nad 30—35 odst.

2. Vaše podjetje je v prijetnem položaju, da (v trenutni sezonski situaciji pač), proda svoje izdelke zlasti na zunanem trgu toliko dražje, da to odgovarja splošnemu porastu cen.

3. Vaše podjetje je nadalje v ugodnem položaju, da lahko nabavlja perutnino, divjačino in druge predmete predelave in izvoza po cenah, ki v primeri z draginjo v splošnem, niso skoro nič višje nego v prejšnjih sezajah.

4. Zato niste nikakor upravičeni kratiti svojim delavkam in delavcem upravičenega povišanja mezd, ker Vaša kalkulacija tako povišanje gladko in lahko prenese, ne da bi se mi že vmešavali v vprašanje Vašega profita.

Z ozirom na gori ugotovljena dejstva je naša prošnja in zahteva konkretna:

Vsem delovnim močem v Vašem p. n. podjetju naj se povišajo mezde in plače za najmanj 30 odst. Povišanje naj se izvede pravično, za vse kategorije delavk in delavcev enako v odstotkih in ne glede na to, da li so delavke članice naše organizacije, kakega drugega združenja, ali pa so neorganizirane. — Ravno tako zahtevamo pravično postopanje z delovnimi močmi pri Vašem p. n. podjetju ne glede na organizacijsko pripadnost, po edino pravičnih načelih: »Za isto delo isto plačilo« in »Delavka je tudi človek, ki mora živeti.«

Torej se je naša svobodna strokovna organizacija SDSZJ, katere predsednik v Ptujju je s. Korpar postavila na edino pravilno stališče, da se morajo spriči draginje mezde povišati za 30 odst. za vse delavke enako, ne glede na to, če so organizirane pri nas ali kje drugje, ali če sploh niso organizirane. Vse moramo živeti. Zato naj v našem podjetju jenja zavist, ki so jo do sedaj sejale nekateri nezavedne delavke. Na njeno mesto naz stopi sloga. Dokazimo, da smo toliko vredne, kakor naši moški sodrugji. Tistim, ki priznavajo pravilnost našega dela, so vrata naše svobodne strokovne organizacije na stežaj odprta.

Vse sodružice tudi pozivamo, da že sedaj agitirajo za čim večjo udeležbo na protidraginjskem shodu, ki ga pripravljajo svobodne strok. organizacije. Še enkrat: v slogi je moč!

OBISKOVALCEM GLEDALIŠČA

Potrdila za 50 odst. popust pri rednih gledaliških predstavah v ljubljanski drami in operi dobe delavci in delavke v knjižnici Delavske zbornice v Ljubljani (uradne ure vsak delavnik od 10. do 12. ure dopoldne in od 5. do 8. ure zvečer). Nepoznani se morajo legitimirati. Potrdilo velja za vsako določeno predstavo in za vsakega posameznika. Za svojece ne velja ta ugodnost. Privatni nameščenci tega popusta niso deležni.

Pišejo nam:

LESNI — LJUBLJANA

Po kratki bolezni je v ljubljanski bolnišnici preminul 17. januarja t. l. po vsej Ljubljani in daleč na okrog znani sodrug **Skuti Anton**, ki smo ga nazivali »slepí Tonček«. Mož ni bil poznan samo med lesnimi delavci, med katere je rad zahajal, temveč tudi med vso javnostjo. Rodil se je v Pliberku na Koroškem 1884 leta, kot sin revnih staršev. Ni mu bilo dano ono kot je to drugim, bil je slep vse svoje življenje. Le malo je povedal o svoji usodi, krivda slepota je bila babica in pozneje ni bilo več pomoči.

Kot mlad deček je šel v šolo slepcev na Dunaju, tu se je izučil in izobrazil tako, da je celo pisal na pisalni stroj. Izučil pa se je tudi za uglaševalca klavirjev ter je ta poklic opravljal do smrti.

Bil je mož poštenosti in modrih nazorov. Skozi trideset let je bil član zveze lesnih delavcev, vnet pobornik socijalistične ideje, katero se je upal povsod zagovarjati. Ni se strasil nobenih šikan, bil je vedno družaben že po naravi ter je rad zaigral delavske pesmi.

Med ljubljanskimi mizarji je bil zelo priljubljen, saj je skozi dolga leta pomagal graditi strokovno organizacijo. Sedaj pa dragi sodrug, potrpešni si. Ostal boš svetel vzgled mlajši generaciji, tvoje telo pa naj se odpočije od trudapolne življenjske borbe.

MONOPOLCI — LJUBLJANA

Zveza monopolskih delavcev in njemu priključene organizacije so pokrenile akcijo za izboljšanje položaja monopolskega delavstva v državi. V začetku januarja so se vršile po vsej državi konference in shodi delavstva, na katerih so bile sprejete resolucije, ki so bile poslana na merodajna mesta, na upravo monopolov in ministrstvo financ v Beogradu. V resoluciji se zahteva, da uprava monopolov takoj izda preurejene pravilnike, predvsem pravilnik o plačah, ako pa ne more izdati pravilnikov, naj se pa določijo z uredbo draginjske doklade.

Na podlagi te akcije je bila v začetku tega meseca širša delegacija Zveze monopolskih delavcev s tajnikom glavne delavske zveze s. Miloradom Beličem na čelu v avdienci pri generalnemu direktorju direkcije državnih monopolov dr. J. Markoviću, kateremu je delegacija predložila svoje zahteve in mu obrazložila potrebe delavstva. Najvažnejša je bila zahteva za takojšnjo ureditev pravilnikov, naj se s pravilnikom povišajo plače, kakor smo že ponovno zahtevali. Delegaciji je bilo obljubljen, da se bo stvar čimpreje rešila, ker so s pripravljalnimi deli že pri kraju.

Obljubljen je bilo tudi, da bo zvezina uprava dobila že čez nekoliko dni načrt o tem na vpogled in v razmišljanje. Dalje je g. gen. direktor konferiral z ministrom financ o zvišanju plač. Vprašanje je samo, koliko se bo našlo tu kritja za delavske plače. To odvisi v veliki meri tudi od delavstva samega, kajti ne pozabimo izreka: kolikor moči, toliko pravice.

Zato poziva odbor podružnice v ljubljanski tobačni tovarni vse delavstvo, naj se včlani v svojo razredno organizacijo, da s tem postane sobojevnik za pravice delavskega razreda.

Nadalje apelira odbor podružnice na članstvo, naj ne zaostaja z vplačevanjem prispevkov, ker škoduje samo sebi in povzroča odboru nepotrebno delo.

Občni zbor podružnice se bo vršil v drugi polovici februarja t. l. Dan bomo določili pozneje. Časa je še dosti, zato pristopajte v organizacijo, da boste lahko že na občnem zboru soodločevali.

ZVEZA RUDARJEV — ZAGORJE OB SAVI RAZGLAS

V smislu § 9 Zvezinih pravil sklicuje podpisano vodstvo ZRJ v Zagorju ob Savi plenarno sejo članov Zvezine uprave za v nedeljo, dne 28. januarja t. l. ob 9. uri dopoldne v pisarni Zveze rudarjev v Zagorju s sledečim

dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnje seje.
2. Poslovno poročilo tajnika za leto 1939.
3. Poslovno poročilo blagajnika, preglednikov in odobritev računskega zaključka za leto 1939.
4. Položaj rudarjev in socialna politika.
5. Organizacija in taktika.
6. Razno.

Za Zvezo rudarjev Jugoslavije:

I. Bazelj, t. č. predsednik. J. Arh, t. č. tajnik.

PEKI — LJUBLJANA

Ljubljansko pekovo delavstvo je stavilo na svoje poslodavce po svoji strokovni organizaciji Zvezi živilskih delavcev, podružnica Ljubljana zahteva za zvišanje plač vsemu pekovskemu delavstvu za 25 odst., kar bi odgovarjalo porastu cen življenjskih potrebščin. Vršila sta se dva sestanka, na katerih se je razpravljalo o težkih razmerah, ki vladajo v pekovski stroki ter se izvolila 4-članska delegacija, katera naj se pogaja s pekovskimi mojstri.

Udruženje pekov je uvidelo potrebo skupnih razgovorov ter je določilo razgovore, katerih so se udeležili predstavniki organizacije, za 12. januarja t. l. Na razpravi se je razmotrivalo obojestransko o težkem problemu, ki vlada v tej stroki ter se je končno dosegel sporazum, da se plače vsemu pekovskemu delavstvu s 15. jan. 1940 na osnovi obstoječe kolektivne pogodbe zvišajo za 15 odst. Odprto je ostalo vprašanje glede sprememb raznih točk v kolektivni pogodbi, katere bo potreba izboljšati, za kar se bodo vršila kasneje pogajanja.

Zborovanje pekovskega delavstva, ki se je vršilo 14. januarja v gostilni »Novi svet« je vzelo na znanje 15 odst. povišanje plač. Na sestanku je poročal o poteku razgovorov s. Bricej ter se je sklenilo, da bo pekovo delavstvo v vseh obratih uveljavilo obstoječo kolektivno pogodbo, kakor tudi doseženi povišek.

Pozivamo vse pekovo delavstvo, da uveljavi navedeni povišek, da ne bo potem kritika padla na organizacijo. Kolikor moči — toliko pravic.

Prosveta in razvedrilo

Prosvetnih predavanj se je že toliko vršilo, da smo veseli tega uspeha.

Število poslušalcev je prekoračilo 3000. To nam je zadosten dokaz, da naš trud ni bil zastonj, denar, ki smo ga investirali za nabavo potrebnega materiala pa dobro naložen.

Edino željo, ki jo imamo je ta, da bi se odzvale temu, za delavstvo izredno važnemu delu še tiste podružnice, ki dosedaj niso organizirale prosvetnega odseka in priredile predavanja.

Nova filmska predavanja so prispela. Že v zadnji številki smo sporočili, da smo jih naročili in izrazili nado, da jih v kratkem dobimo. Pred nami leži seznam vseh predavanj, ki so na razpolago vsem podružnicam.

Izbira je tako bogata in velika, da ne vemo za katerega bi se odločili, da ga kot prvega malo opišemo.

Pa pojdimo po vrsti.

Časopisi so polni glasov in vesti v nafti, ki igra oziroma bo igrala važno vlogo v tej vojni.

Danes pomeni nafta za države to, kar pri človeku kri.

Stara je borba za petrolej. Velike države se kosajo med seboj, kako bi prišle v posest čim številnejših vrelcev.

Lepe besede, denar, grožnje, vse je v službi za doseg nafta, ki spreminja mrtve traktorje,

avtomobile, ladje in bombarderje v živa in v vojni zelo nevarna bitja.

Interesantne stvari boste slišali o petroleju, ki je prenehal biti samo pohlevno sredstvo za razsvetljavo revnih kmetskih in delavskih stanovanj.

Predavanje o Notranji Aziji in Sibiriji bo obdelalo pokrajine, ki so v zgodovini človeštva igralo veliko vlogo. Čas je stvari malo zabrisal ali vredno bo, da si ogledamo te kraje.

Notranja Azija z najvišjimi vrhovi sveta in prebivalci teh predelov so vredni, da se z njimi pobližje spoznamo.

O Sibiriji smo vedeli samo to, da je tam zelo mrzlo. O stvareh, ki so se dogajale, pa so bile odločilne tudi za ostali svet, pa ne vemo skoro nič.

Pred kratkim je odkrila znanstvena razprava stvari, ki bodo zanimala vsakega.

Ob vznožju Altajskega pogorja, kjer so posamezni vrhovi visoki do 4500 m, so našli mesto, ko so že v predzgodovinski dobi kopali rudo.

V globini 15 m so pod ledom našli lesen hlev. V hlevu je stalo 10 konj popolnoma ohranjenih, kakor da jih je smrt ravnokar doletela. Ugotovili so, da je hlev iz bronaste dobe, pred 10.000 leti.

Raznih predavanj je sedaj pripravljenih točno 50 s skioptičnimi slikami in 10 brez slik.

Podružnice bodo v kratkem sprejele seznam vseh predavanj in smo uverjeni, da se jih bodo poslužile v polni meri.

Pri tej priliki moramo opozoriti funkcionarje

podružnic, da vsaj 10 dni pred nameravano vršitvijo naroče predavanje.

Pri organizaciji predavanj posvetite največjo pažnjo agitaciji za predavanje. Niti en delavec ali delavka ne sme biti neobveščena. V izobrazbi je moč!

Beleške

IZJAVA VODITELJA ANGLEŠKIH SINDIKATOV

Angleški ministrski predsednik Chamberlain je v svojem govoru v Mansionhouse med drugim apeliral na ves narod, naj bo pripravljen na nove in težke žrtve. Na ta govor mu je zelo ostro odgovoril voditelj angleških strokovnih organizacij Ernest Bevin, ki je v intervjuju z »Daily Heraldom« (glasilo angleške delavske stranke) poudaril, da misli vlada pri tem, ko govori o žrtvah največ in v prvi vrsti na ljudi, ki že takrat, ko se je vojna začela, niso imeli nič več za žrtvovati. 90 odst. delavcev, katerim priporoča Chamberlain, se nahaja v takem položaju, da je govoriti o nadaljnjih žrtvah naravnost brezsmiselno. Če bo vojna trajala še naprej, lahko vodi taka politika le do resnih socialnih nemirov. Chamberlainova politika ni politika državnika, ampak politika bankirja. »Daily Herald« je v uvodniku ta odgovor še dopolnil in pravi, da je prizadevanje za omejitev kupne moči zelo nevarno. Če taka prizadevanja ne bodo prenehala, da bo prišla v nevarnost, za Anglijo posebno v današnjih časih tako dragocena narodna enotnost.

Angleški delavski razred zahteva, da doprinese posedujoči razred njegovim prilikam odgovarjajoče žrtve in to istočasno z delavskimi. Radi tega zahteva, da se premožnejšim slojem odvzame del premoženja in da se omeje dividende. Končno pa naj vlada pod vsemi pogoji omeji nadaljnji porast cen kruha, mleka, sladkorja, mesa, surovega masla in margarine.

OKOLI INDEKSOV

Zadnje čase se je razvila v delavski javnosti precejšnja debata, če so indeksi pravilno pokazali skok draginje in kateri indeks je boljši.

Kakor znano je TPD uporabljala indeks Narodne banke in zvišala na njegovi podlagi plače za 8 odst. Delavska zbornica je tudi preračunavala skok draginje, pa je ob priliki mezdne gibanja rudarjev izračunala, da se je draginja zvišala natančno za 11 in pol odstotka.

Zadnji »Ljudski glas« je pa prinesel razpravo s. Jakomina, ki dokazuje na podlagi indeksa bivše Delavske zbornice, da se je zvišala draginja za okoli 28 odst.

Kdo ima torej prav?

Indeks je čudna stvar, zlasti za tiste, ki niso prijatelji računov in za tiste, ki nimajo interesa na čistih računih.

Merodajno za indeks je vedno, katera živila preračunavaš in koliko količino si vzel. In-

deks, ki ga navaja s. Jakomin je za delavca s srednjetežkim delom zelo primeren. On se naslanja na od zdravnikov preračunano in dognana količino hranil, ki jih mora zaužiti delavec, da njegovo telo od dela ne oslabi.

Vprašanje pa je še eno. Poleg težine dela je treba vzeti v obzir tudi višino plače delavca pred draginjo, da se vidi, kakšna živila je dotični delavec lahko nabavljal.

Kdor se je preživljal s finejšimi jedmi (če je imel zanje dovolj dohodkov), skoka draginje ne občuti tako, kakor oni, ki so morali nadoknjevati svojo življenjsko silo s preprostejšimi živili, ki so izdatna, pa so imela vendar znosljivo ceno, kakor fižol, krompir in slično.

Če je imel kdo tako skromno plačo, da je skoro edino s fižolom in krompirjem nadoknjeval izgubljene sile, za tistega se je draginja dvignila zelo visoko (fižol čez 100 odst.). Finejša živila se pa niso tako dvignila in dotičnik draginje ne občuti toliko.

Tako je torej z indeksom. Še lažje je pa s papirjem, ki prenese vse modrosti, celo 11 in pol odstotni povešek draginje.

ODKLONJENA UREDBA O KONTROLI CEN

Minister za socialno politiko dr. Srdan Budisavljević je predložil ministrskemu svetu načrt uredbe o kontroli cen. Po tej uredbi bi se kontrolirale vse trgovine in prodajalnice glede cen blaga, ki ga prodajajo. Za navijače cen, verižnike in druge take škodljivce je predvideval načrt precej izdatne kazni, do višine pol milijona dinarjev in trimesečni strogi zapor. Blago bi bilo pa zaplenjeno na korist revnih slojev.

Mimogrede povedano so že mnoge druge države tako kontrolo že upeljale. Zlasti strogo postopajo z oderuhi v Bolgariji, kjer obsodijo vsakega, ki ga zalotijo pri takem nečednem poslu na prisilno delo. Tako je videti pri teh delih mäsikakega bogataša in blasiranega gospoda s krampom in lopato, ko dela pokoro za greh, ki ga je napravil proti ljudski skupnosti.

Proti načrtu uredbe, kakor ga je predložil g. minister Budisavljević, je pa nastal med pridobitnimi krogi velik odpor. Zlasti industriji so pošiljali deputacijo za deputacijo k raznim ministrom, ki so proti načrtu protestirali. Pridobitni krogi so za enkrat dosegli, da je ministrski svet načrt naredbe odklonil in tako ta naredba ni dosegla zakonske moči.

OBČI RADNIČKI SAVEZ — LIKVIDIRAL

Po sprejetju srbsko-hrvaškega sporazuma in po političnih spremembah, ki jih je ta spo-

razum povzročil zlasti na Hrvaškem, je sklenil Obči radnički savez svoj lastni razpust. Banska oblast v Zagrebu je pa te dni — kakor smo čitali po časopisju — ta razpust vzela na znanje in ga uradno izvedla z izbrisom iz društvenega registra.

Ta Savez je imel v hrvaškem delavskem gibanju pred vojno jako važno vlogo. Oral je ledino med delavstvom Hrvaške in Slavonije in imel tudi lepe uspehe. Glavna predstavnik sta bila umrli Vilim Bugšek in pa Vitomir Korač, ki se je pa po vojni preselil v Beograd in tako zgubil s Savezom tesnejše stike.

Tako je prišlo vodstvo saveza povsem pod vpliv tudi v Sloveniji poznane Vilima Haramine, ki je ostal vse do likvidacije njegov predsednik. Haramina je bil pred vojno eden najinteligentnejših pa tudi najborbenejših voditeljev delavstva v Istri. V samem Pulju je zaznamovalo njegovo delo zavidne uspehe in zlasti trdno organizacijo.

Po vojni se je pa preselil v Zagreb, kjer je po Bugšekovi smrti prevzel predsedstvo sedaj razpuščenega saveza. Kakor mnogi emigranti, tako je tudi Haramina čedalje bolj podlegal vplivom malomeščanskega nacionalizma in eksponiral to strokovno organizacijo v to smer. Identificiranje strokovne organizacije s političnimi pokreti je že samo na sebi nevarno. Tembolj škodljivo je bilo pa v tem slučaju, ker malomeščanski vzori delavstvu niso ugajali, in je organizacija sčasoma zgubila ves svoj nosilni element in je morala končno likvidirati.

O ANGLEŠKIH VOJNIH CILJIH

Povodom Chamberlainovega govora po radiu, v katerem je rekel, da je cilj te vojne zmaga nad duhom nasilja, se je razvila v angleškem parlamentu živalna debata. Major Atlee, vodja delavske stranke, je v parlamentu napadel Chamberlaina radi nejasnosti vojnih ciljev Vel. Britanije. Pa tudi on sam ni postavil kakšnih odrejenih ciljev, ampak le samo govoril o novi Vel. Britaniji, ki bo socializirana na širši podlagi. V debati, ki se je razvila o tem vprašanju, je Chamberlain odgovoril, da se ne da predvideti, kakšne bodo razmere ob sklepanju miru. Razen tega nikdo ne ve, kako dolgo bo vojna trajala, kako se bo nadalje razvijala in kdo bo na koncu vojne na strani Vel. Britanije, oz. na strani njenih nasprotnikov. V taki situaciji, je rekel Chamberlain, bi bilo brezuspešno in celo škodljivo postavljati kakšne pogoje za bodočo ureditev Evrope.

Znano nam je, da se je v prejšnji vojni govorilo o novem duhu, ne pa o novi družbeni ureditvi. Toda kakor je v stvarnosti ostalo vse pri starem, tako se tudi »duh« ni spremenil, razen mogoče na slabše. Danes pa ljudje začenejajo najstrašnejšo vojno, pa niti ne vedo in ne morejo javno povedati zakaj.

Čim več aktivnih članov, tem močnejša organizacija!